

28 mei 1971

Goedenavond, vrienden.

U weet het allen: wij zijn niet alwetend of onfeilbaar. Volgens het programma moeten wij vanavond actueel zijn. Ik zou daarom met u willen spreken over:

EEN ECONOMISCHE OMWENTELING

De economie vertoont in deze dagen nogal wat vreemde facetten. Zo schijnt men bv. te menen, dat welvaart alleen te handhaven is, wanneer het productieproces de productie voortdurend kan blijven uitbreiden. Dit voert tot een overproductie, die een steeds groter en oppervlakkiger verbruik eist. Wanneer de zoute-pinda-industrie bij wijze van spreken een dergelijke opzet lang genoeg blijft volgen en zijn producten af blijft zetten, komt er een ogenblik waarop een gehele bevolking aan buikloop lijdt, terwijl eenieder bovendien haast omkomt van de dorst. Wat misschien goed is voor de bierindustrie, die haar omzet ook moet opvoeren, maar niet bepaald voor de gezondheid van de betrokken consumenten.

Bij het bezien van de huidige ontwikkelingen vallen enkele punten mij bijzonder sterk op. Zo blijkt bv., dat dezelfde fouten - of moet ik zeggen economische gebreken - kenbaar worden in geheel verschillende sociale systemen. In alle industriestaten is sprake van een soort overbesteding, die niet uitgaat van de burgers - zoals men zou verwachten - maar voornamelijk van de overheden. Bezieet men de overheid, zo blijkt, dat haar belangen parallel lopen met de belangen van groepen die weinig of geheel niets te maken hebben met de gewone man. In de vrije of kapitalistische landen blijkt, dat de belangen van de regeringen parallel lopen met de belangen van kapitaalkrachtige pressiegroepen en grote concerns. In de zogenaamde gebonden of socialistische staten, zo blijkt hier een productieprogramma boven alles te gaan dat verbonden is aan het prestige van een bepaalde klasse en ook hier blijkt men op bepaalde gebieden de productie voortdurend uit te breiden, zonder dat hiervoor, gezien de verlangens van het volk, werkelijk enige noodzaak bestaat. Ook hier zien wij steeds meer verschuivingen in het bestedingspatroon ontstaan, die tot economische moeilijkheden kunnen voeren.

In uw land kan men de situatie betrekkelijk gemakkelijk overzien: Er ontstaat hier een voortdurende overproductie, waardoor arbeiders steeds meer gevraagd zijn en zo grotere inkomens kunnen eisen. Het resultaat is, dat de staat steeds meer gelden in handen krijgt die zij uitgeeft aan projecten die meer eisen dan haar werkelijke inkomsten. Zo ontstaat o.m. een voortdurend sneller gaande ontwaarding van de gulden. Nu zou een groot deel van die moeilijkheid kunnen worden opgelost door eenvoudig uit te gaan van het standpunt, dat je alleen dient te roeien met de riemen die je reeds hebt en geen middelen zou moeten bestemmen of uitgeven, die men op het moment nog niet daadwerkelijk ter beschikking heeft. Wel zou dit betekenen dat vele verlangens voorlopig onvervuld zouden moeten blijven en men met een zeer strikt prioriteiten-schema zou moeten werken.

Om een voorbeeld te geven: Ik kan mij voorstellen dat musea, dierentuinen, toneelgezelschappen, oratoriumverenigingen, operagezelschappen, voetbalclubs stellen: wij hebben iets bijzonders te bieden, dat echter veel kost, wij willen dus gesubsidieerd worden. En velen die in die dingen geïnteresseerd zijn, zullen deze kreet overnemen. Ik zou het overigens nog met dergelijke eisen eens kunnen zijn, wanneer dergelijke instellingen en vertoningen dan ook geheel vrij toegankelijk zouden zijn voor eenieder die belastingen betaalt. Dit zal men echter verwerpen op grond van het in uw land steeds weer op de voorgrond komende rentabiliteitsprincipe. Op deze wijze houdt men vele instellingen in stand die zonder de mogelijkheid op gemeenschaps-gelden een steeds weerkerend beroep te doen, een langzame dood zouden sterven. Maar zou dit nu werkelijk zo erg zijn?

Wanneer er voldoende mensen in het voortbestaan van dergelijke dingen geïnteresseerd zijn, zal men heus wel wegen zoeken en vinden om hun bestaan te continueren.

Ik heb tegen deze wijze van gemeenschapsgelden besteden overigens alleen bezwaar, omdat grote mensengroepen in het verdomhoekje schijnen te moeten staan, zodat voor hun belangen weinig of niets wordt gedaan. Deze groepen betalen in feite de kosten van welvaart, overdreven cultuurbeschermingen e.d. Ik denk in dit verband b.v. aan de kleine Nederlandse middenstand. Men kan natuurlijk beweren, dat het geen zin heeft bedrijven in stand te houden, die marginaal opereren. Aan de andere kant staat echter dat juist de middenstand de concurrentiemogelijkheid in het verdeelsysteem en een uitgebreid verdeelapparaat in stand houdt. Keuzemogelijkheid t.a.v. artikelen, diensten, plaats van verdeling, bestaat voor de kopers voornamelijk dankzij deze kleine middenstanders. Wanneer je, zoals in feite het geval is, de grote bedrijven beschermt door hen niet zwaarder te belasten dan kleine bedrijven, maar de gemiddelde lasten wel zover opvoert, dat het kleinbedrijf dezen slechts met de grootste moeite op kan brengen, ontstaat een situatie, waarbij het kleinere bedrijf zich niet meer kan handhaven.

Zo ontstaat in verdeelapparaten een toenemende dictatuur van het grootbedrijf, de concerns. Hierbij mag men niet over het hoofd zien, dat ook het streven van dergelijke bedrijven op een zo groot mogelijke winst is gericht. Op dit ogenblik brengt de strijd tussen bedrijven voor de consument vele voordelen: men wil zoveel mogelijk omzetten en zal dus tegen redelijke prijzen leveren in voor de consument eenvoudig bereikbare verkoopcentra. Zodra echter het kleinbedrijf grotendeels is uitgeschakeld en een concurreren voor hen tot de onmogelijkheden gaat behoren, is het zowel met de redelijke prijzen als de dienstverleningen minder goed gesteld.

In de socialistische systemen zien wij, ondanks de verschillende opzet, wat iets dergelijks zou kunnen gaan betekenen. Hier zijn de winkels staatszaken. Nu brengt het moeilijkheden mee, wanneer men een te groot assortiment gaat voeren. Hier redeneert men al te vaak dan ook: waarom zou ik 20 modellen voeren, wanneer je met 2 kunt volstaan. Men koopt immers toch wel? Dat met de aanwezigheid van meerdere verschillende modellen de klant gediend zou zijn, telt eerst, wanneer er voor de koper uitwijkmogelijkheden bestaan. In de grote steden redeneert men dan ook bv.: Waarom zou je in onze staatszaak bepaalde vruchten bv. importeren en voortdurend in voorraad houden? Je voert eens wat aan, wanneer het toevallig zo eens uitkomt, maar houdt niet steeds dergelijke artikelen - vruchten bv. - in voorraad.

Een vreemd gevolg van het welvaarststreven in deze landen is het ontstaan van een steeds groeiende zwarte markt, die ondanks haar hogere prijzen door het bieden van meer verschillende mogelijkheden en vaak ook betere kwaliteiten, met de staatswinkels kan concurreren. Waar de zwarte markt sterk vertegenwoordigd is, verbetert dan ook het assortiment en de dienstverlening in de staatszaken. Tussen haakjes: het is in een volkswelvaartsstaat toch wel opvallend, dat men in de laatste jaren vele processen heeft moeten voeren tegen mensen die miljonair waren geworden door eenvoudig in de zwarte handel te gaan en de mensen de mogelijkheid te geven te verwerven, wat zij werkelijk verlangden. Hun successen maken het overigens duidelijk, waarom de staat er de voorkeur aan geeft, dergelijke zaken zoveel mogelijk sub rosa af te handelen.

Ik ben van mening dat zowel producenten als consumenten behoefte hebben aan een zo ongeregeld mogelijk, zo vrij mogelijk, maar, zover noodzakelijk, wel gelijkmatig belast verdeelsysteem. Bij het heffen van belastingen zou men wel degelijk rekening moeten houden met inkoopmogelijkheden, vaste lasten, kapitaalsmogelijkheden. Dus niet stellen, dat een grote zaak meerdere directeurssalarissen als kosten mag decreteren, terwijl in een eenmanszaak de eigenaar voor zich geen dergelijk inkomen in mindering mag brengen op zijn mogelijke winsten. Overigens heeft de honger naar een steeds stijgende productie en een daarbij passende afzet reeds tot heel wat vreemde toestanden geleid. Denk eens aan het fabriceren van wegwerpartikelen. Hierbij denk ik niet in de eerste plaats aan slechts eenmaal te gebruiken textiel, borden enz. Want in feite fabriceert men op het ogenblik ook in toenemende mate wegwerp tv., radio, wegwerp auto's zelfs.

Men vervaardigt deze artikelen op een wijze, waardoor het bruikbaar houden daarvan na enige tijd zo kostbaar wordt, dat je er beter aan doet ze weg te gooien. In de USA begon bv. Emerson reeds voor de tweede wereldoorlog met dit type van productie: hij maakte o.m. heel goede radio's, waarin het vervangen van een lamp reeds moeilijk was en bij een klein ander defect het beter was maar meteen een nieuwe te kopen. Het gevolg van deze drang naar meer afzetmogelijkheden is een soort asvaalt-cultuur, waarbij men steeds meer ook meent na enige tijd oude, werkelijk goede en waardevolle dingen te moeten gaan vervangen.

Ik wil hierbij dan maar niet te veel ingaan op de vaak krankzinnige bestedingen van overheidswege, waarbij men aan één zijde rustig honderden miljoenen besteedt om bomen, goede oude woningen e.d. te verwijderen om verkeerswegen aan te leggen, terwijl men aan de andere kant voor het bestrijden van luchtverontreinigingen e.d. meestal hoogstens enkele tonnen over blijkt te hebben. Er is dus sprake van een verkeerd gebruik van grondstoffen, een verkeerd lasten en kostenpatroon, een verkeerde instelling tegenover het werkelijke nut en de werkelijke gezondheid van de mensen. Een dergelijke maatschappelijke opzet - want deze maakt dergelijke fouten bijna onvermijdelijk - moet wel vastlopen. Er zullen steeds meer economische crises ontstaan, die alleen op te lossen zouden zijn door een algehele omstelling van zowel bestedings- als productiepatronen.

Een mooi voorbeeld in deze dagen is de crisis rond de dollar. Persoonlijk ben ik met de hierdoor ontstane toestanden niet zo heel erg gelukkig, omdat degenen die hiervan voordeel kunnen hebben, hoofdzakelijke speculanten zijn. Want met het 'zwevend maken' van de dollar bestrijdt men symptomen, en niet de kwaal en er zouden vele andere, voor de gemeenschap minder kostbare en ook treffender maatregelen te nemen zijn. Maar dit is mijn mening. Men heeft een dergelijke toestand laten ontstaan en wil nu kennelijk af van monetaire evenwichten die kunstmatig in stand worden gehouden en hierdoor vele mogelijkheden scheppen voor 'beleggers' en geldhandelaren. Er is trouwens wel iets voor te zeggen, wanneer men aan de manipulaties met 'zwevende gelden' paal en perk wil stellen. Wat is namelijk het geval? Een land doet zijn best om volgens zijn inkomen te leven, zodat de munt 'vaster' wordt, de geldomloop beperkt blijft en de vergoeding die men voor geleende gelden zal willen geven, dus oploopt. Staten die veel te veel besteden aan prestigeobjecten, oorlogen e.d., brengen meer geld in omloop, dat in feite minder waard is, maar door gestelde vaste verhoudingen tussen valuta's in andere landen, waar de geldsomloop beperkt blijft, kan worden uitgezet tegen voordelige voorwaarden. Zodat de zuinige landen in feite een deel van de rekening voor de verkwisters betalen. Ik vind een dergelijke opzet eenvoudig kolderiek.

Nu zijn er tegenwoordig steeds meer mensen die dit gaan begrijpen. Misschien komen zij zelfs ver genoeg om te beseffen, dat men in de moderne maatschappij met zijn sociale pretenties niet slechts staten, maar ook particulieren in feite beloont voor het feit, dat zij het verkeerd doen. Zoiets zien wij bv. in de boerenstand optreden: Er zijn in deze sector heel wat bedrijven die te traditioneel en met te weinig zakelijk inzicht worden geleid. Omdat deze bedrijven het zo moeilijk hebben, geeft men dezen subsidies, terwijl de betere bedrijven, die meer moeite doen en heel wat meer investeren, ten hoogste dezelfde vergoedingen krijgen. In Europa geldt voor de boerenstand in feite: hoe slechter je het doet hoe beter het met je af zal lopen. En wanneer het bedrijf niet meer te redden is - omdat men geen lust heeft zich om te stellen bv. - is er altijd nog wel de staat, die een bedrag voor bedrijfsbeëindiging geeft, dat niet met de werkelijke waarde van een bedrijf, dat soms al waardeloos is geworden, overeenstemt. De consument betaalt voor de producten prijzen, die gezien het aanbod, veel te hoog zijn, terwijl overtollige producten eenvoudig worden vernietigd. Volgens mij is dit alles te dwaas om los te lopen. Maar in een maatschappij die kapitaal en winst heilig noemt, zijn dergelijke ontwikkelingen onvermijdelijk, wanneer men zich een schijn van sociale rechtvaardigheid wil aanmeten. In dergelijke opzetten dient binnen korte tijd verandering te komen.

Wij in de geest hebben de laatste dagen de mogelijkheden aan dit alles eens iets te doen van onze zijde, dit te kunnen overzien. De Witte Broederschap beziet de zaak ongeveer als volgt:

Het werkelijke wel en wee van de mens wordt niet in de eerste plaats bepaald door zijn materiële omstandigheden, maar door de condities, waaronder hij psychisch moet bestaan. Wanneer er sprake is van een psychisch gezonde omgeving, zo zal een groot deel van de nu noodzakelijk geachte overdaad kunnen verdwijnen, zonder dat dit nadelen met zich brengt. Voor de mens zelf zal dit een groot voordeel vormen. Wij moeten dus een nieuwe economische opzet zoeken. Deze kan in geen geval worden gebaseerd op een voortdurende wedstrijd tussen bv. vakbonden en werkgevers, die beiden, elk van hun kant, de spanningen, prijzen en onrust opschroeven. U weet het: de werknemers vragen en krijgen meer loon, waarop de werkgevers hun prijzen verhogen op een wijze, waardoor hun winstpercentage per artikel omhooggaat, daar zij hun winst mede over het hogere loon berekenen. Kolder, nietwaar? Zeker, wanneer je meent op deze wijze een rechtvaardiger winstverdeling te bereiken. Bovendien maak je op deze wijze alle producten op den duur onbetaalbaar en hol je de afzetmogelijkheden steeds meer uit.

De welvaart, ja, veel menselijk geluk gaat op deze wijze teloor. Aan dergelijke procedures heb je dus niets. Wat zou men dan wel kunnen doen? Ik geef hier enkele denkbeelden, zoals die bij ons - niet in de vorm van besluiten, maar als punten van bespreking - naar voor zijn gekomen. Laat de economie zich in zoveel mogelijk landen en in een zo kort mogelijke tijd over de kop draaien. Misschien is dit voor vele mensen onaangenaam, maar het zal als gevolg hebben dat men wel andere condities zal moeten aanvaarden en de huidige samenhangen eenvoudig niet meer zal kunnen handhaven. Wij moeten toe naar een gemeenschap, waarin arbeid niet noodzakelijkerwijze aan beloning is verbonden, en bezit niet noodzakelijkerwijze verbonden is met rechten. Een economie die uitgaat van behoefteproductie, is meer aanvaardbaar. Het afwijken van een streven naar maximale productie geeft natuurlijk zeer veel mensen veel meer vrije tijd, dan men nu gewend is. Maar aan de andere kant kan die vrije tijd heel goed nuttig gemaakt worden. Er is immers zoveel behoefte aan cultuur en schoonheid, terwijl deze dingen bijna niet te betalen zijn. De mensen zouden in hun vrije tijd en persoonlijk veel meer voor de instandhouding en groei van de cultuur kunnen doen, dan op het ogenblik vele ambtelijk geleide apparaten.

De overheidsbestedingen vergen in vele landen een steeds groter deel van het totale volksinkomen. Wanneer ik hierbij een schatting maak voor het gemiddelde, zo zal dit liggen rond 25% inclusief belastingen, andere heffingen, financieringsleningen etc. Indien je dit gemiddelde terug zou kunnen brengen tot 20% - dus met een vijfde - zou hierdoor de economische ruimte veel groter kunnen worden. Er komt een grotere vrijheid van besteding, maar door meer vrije tijd - bij een licht verminderd inkomen - ook grotere vrijheid van de mens zelf. Hierdoor zal hij beter in staat zijn zelf en in overeenstemming met eigen wensen, liefhebberijen en ook culturele interesses, voor hem belangrijke doeleinden na te streven. Het lijkt mij veel belangrijker, dat mensen gezamenlijk een klein museum in stand houden, dan dat er vele grote musea bestaan die in feite vaak niets meer zijn dan holle lege ruimten vol kunstwerken, waarin zo nu en dan een toerist dreigt te verdwalen. In deze dagen wordt voor kunst grote subsidies gegeven. Dat is ook wel nodig. Want wanneer je de kost wilt verdienen in overeenstemming met het huidige levenspeil, moet je zo lang en zo zwaar ook vaak werken om een redelijk bestaan te hebben, dat je geen tijd meer over houdt om werkelijk zelf iets aan kunst te doen. Indien je echter te maken krijgt met een werktijdverkortung tot ongeveer 5 uren per dag - dit is bij een op behoefte afgestemde economie wel degelijk onmiddellijk mogelijk - heeft men tijd genoeg. Dan is het niet meer nodig, iemand te subsidiëren om kunstenaar te zijn. Dan is het ook niet meer noodzakelijk iemand een loon te geven, omdat hij als voetballer te veel dient te trainen.

In deze richting gaan de gedachten bij ons. Wij menen dat de persoonlijke levensvrijheid van de mens meer op de voorgrond moet komen te staan. Er is op het ogenblik een economisch keurslijf. Het is begrijpelijk dat verantwoordelijken menen het nu niet zonder een grote beheersing van de massa te kunnen redden. Op het ogenblik dat geen voldoende beheersing van de massa meer mogelijk zou zijn, zou het gehele stelsel ineenvallen en hiermee zouden alle nu bestaande zekerheden - die men volgens mij ook wel eens ten onrechte alleen als verworvenheden en niet als lasten beschouwt - wegvallen. Vele nu bestaande zekerheden zijn in een andere economische opzet zelfs niet meer mogelijk.

Ik vind het schitterend dat in deze tijd voor de ouden van dagen wordt gezorgd door de gemeenschap, ofschoon ik persoonlijk van overtuiging ben, dat de eerste aansprakelijkheid voor hun wel en wee toch bij hun verwanten zou moeten liggen. Maar ik vind het niet meer aanvaardbaar, dat zoveel zekerheden in feite verplichtingen zijn, die je ontheffen van eigen aansprakelijkheden, en zo in het contact met anderen een steeds grotere onverschilligheid voor mogelijke fouten en de gevolgen daarvan tot stand brengen.

Bezwaar heb ik ook tegen het feit, dat men voor alles diploma's en vergunningen eist. Ik zie niet in waarom iemand die schitterende kippenhokken kan bouwen, dit niet zou mogen doen zonder eerst bouwkunde gestudeerd te hebben. Zoals ik een wereld niet goed kan volgen, waarin iemand met een uitstekende technische feeling het zonder diploma nooit tot meer dan een soort amanuensis, een soort helper van gediplomeerden zal kunnen brengen. Zo iemand zou scheppend werk kunnen doen en in plaats daarvan brengt hij een groot deel van zijn tijd door met het opvangen van de blunders die hogere, wel gediplomeerde heren hebben gemaakt. Volgens mij geeft zelfs de diplomahonger blijk van een geheel verkeerde instelling. Volgens mij zou men uit moeten gaan van prestatie, wil, vermogen bij elke mens. Eenieder zou deze waarden tot een maximum moeten kunnen uiten en eerst hierop zou ik een economie willen baseren, maar zeker niet op een dwangpatroon dat hoofdzakelijk ten doel heeft bestaande verhoudingen zoveel mogelijk te handhaven. De Broederschap is grotendeels van gelijk inzicht.

Om een dergelijke ontwikkeling mogelijk te maken, zal eerst in vele nu rijke landen een zodanige armoede moeten ontstaan, dat de overheidsapparaten alleen nog kunnen draaien wanneer zij geen onredelijke eisen meer stellen, en zich niet meer dan uiterst noodzakelijk is, zich inmengen in het privéleven van burgers. De overheid doet weliswaar ook veel voor burgers, maar toch doet het overheidsapparaat mij denken aan een rijke man die een ruime maaltijd zit te gebruiken en daarvan zo nu en dan aan de belastingbetalers, die onder de tafel zitten, wat kruimels pleegt toe te werpen. Maar o wee als deze rijke man niet meer genoeg te eten meent te hebben. Hij is dan geneigd om desnoods iemand van onder de tafel te pakken om met een deel daarvan zijn maaltijd als gewoonlijk rijk en voldoende te kunnen voltooien. Wanneer het apparaat niet meer in staat is, door een kruimeltje hier en een kruimeltje daar de belangen van degenen die er ondergeschikt aan zijn, te verdelen, ontstaat verzet.

De Broederschap is van mening dat een dergelijke ontwikkeling altijd nog beter is dan een steeds meer verambtelijking van alle menselijke samenleving, waarbij de neiging zal ontstaan de mensen op steeds meer punten te gaan controleren en beheersen. Ook is een grotere vrijheid van het individu noodzakelijker, indien er een einde moet komen aan een te ver doorgevoerde technocratie. Want er zijn heel wat mensen die gezag hebben en menen, alles volgens bepaalde theorieën in orde te kunnen brengen, maar daarbij niet schijnen te beseffen, dat je door een te veel werken met systemen die geen persoonlijke afwijkingen kunnen dulden, men de mens zijn ziel, zijn persoonlijkheid ontnemt en gelijktijdig zijn nut voor de gemeenschap en zijn levensvreugde geheel te niet doet. Ik meen, dat vele veranderingen ten goede inderdaad bereikt zouden kunnen worden, door de huidige economie aan te tasten. De Broederschap heeft, zover mij bekend, in deze richting nog geen besluiten genomen. Ik acht het echter al van belang, dat men in deze groep in de genoemde richting denkt.

Dan lijkt het mij belangrijk, dat de mensen en ook wij in de geest, meer oog krijgen voor alles wat in wezen overbodig is. Ik vind het bv. overbodig dat, zoals werkelijk gebeurt, een en hetzelfde product wordt uitgebracht in 25 verschillende verpakkingen onder 7 verschillende namen en - rekenende met de prijs per gewicht van rond 100 gram - bovendien nog 18 verschillende prijzen. Zoals ik het overbodig vind, dat men verkeerdelijk betrekkelijk kleine verbeteringen met veel kosten probeert voor te stellen als de oplossing van alle problemen. U kent de leuzen wel: Met xxx in de tank geen luchtvervuiling meer. Met Y geen last meer van giftige uitlaatgassen. Wat dan alleen waar is, wanneer voldoende van het uitlaatgas lang genoeg binnen komt in je wagen. Ik zie de noodzaak niet in van misleidingen als de commerciële tovenaars die wel eens even alle problemen op zal lossen inclusief verstopping van verkeerswegen enz. enz.

Wanneer er te veel kwik in zeedieren blijkt te zitten, zoekt zo iemand niet naar een middel om die vergiftiging van het zeewater ongedaan te maken, maar zal hij liever zien naar een soort wasmiddel, waarin je de vis kunt weken, waarna er geen bezwaar meer tegen de consumptie daarvan zal bestaan.

Wat nodig is, is een eenvoudige, maar afdoende benadering van dergelijke problemen. Wanneer blijkt dat je minder graan kunt verbouwen wanneer je geen gebruik maakt van voor milieu en gezondheid schadelijke bespuitingsmiddelen, zou je eenvoudig deze bespuitingsmiddelen niet meer moeten gebruiken. En zo dit niet zonder meer door te zetten zou zijn, zou men in ieder geval de verkopers kunnen verplichten voor eenieder duidelijk bij de betrokken producten te vermelden: deze appels, bonen, dit graan enz. is met het zeer giftige middel x behandeld. De koper zou dan zelf kunnen beslissen, of hij een dergelijk risico voor zijn leven wel of niet wenst te aanvaarden. Bovendien zou bij een dergelijke benadering nog meer kolder kunnen wegvallen. Veel van hetgeen men, met gevaar voor de gezondheid van de mensen, tot stand brengt, is in feite niet zo heel erg nuttig. Waarom bv. vliegtuigen bouwen die honderden mensen met tweemaal de snelheid van het geluid of meer, over de oceanen kunnen dragen, wanneer je weet dat hierdoor gelijktijdig een zo grote verontreiniging van de hogere luchtlagen zal ontstaan, dat hierdoor zelfs het klimaat op den duur beïnvloed zal worden? Hebben die mensen werkelijk, met alle andere moderne communicatiemiddelen zo veel haast, dat zij zich niet meer de tijd voor een zeereis kunnen permitteren? Nu ja, misschien zien zij dan ook door de olie het water niet meer, maar dat lijkt mij toch nog geen reden om dan met van Speijk te verklaren: Dan liever de lucht in.

Het lijkt natuurlijk mooi dat alles maar steeds sneller, groter en beter wordt. Maar hebt u zich wel eens afgevraagd, wat dit kost? Wanneer men op het ogenblik met vliegtuigen zou werken als: - vergelijkbaar met - DC3 of DC.6 zouden snelle vluchten over de oceaan eveneens mogelijk zijn. Men zou voor het vervoer van eenzelfde aantal personen, wel meer vliegtuigen nodig hebben, zodat de personeelskosten op zouden lopen. Het brandstofverbruik zou echter voor een zo vervoeren van hetzelfde aantal mensen als met de supersonische toestellen minder zijn, de investering, zou nog geen tiende bedragen gezien de aanschafprijs plus de noodzakelijke bijkomende kosten die luchtreizen eisen. De grote vliegtuigen zijn dus ongezond, kostbaar en leveren geen werkelijk belangrijke tijdwinst op. Toch zijn zij in de ogen van vele mensen kennelijk nodig. Want alleen, wanneer je meetelt en t.m. gelijk of beter bent dan anderen, grotere vliegtuigen enz. bezit, voel je je gelukkig. Je kunt de mensen er toch niet van overtuigen dat deze denkwijze dwaas is. De enige oplossing is dus ervoor te zorgen dat dergelijke werkmethoden niet rendabel zijn, terwijl er op den duur ook geen middelen zijn om zich dergelijke prestigespeeltjes aan te schaffen.

Dit is mogelijk door de economie aan te tasten. Al zou dit als gevolg kunnen hebben dat de "wereldomvattende beschaving" een tijdlang een meer provinciaal karakter gaat krijgen. Overigens beschouw ik dit zeker niet als een bezwaar. Mij is het liever wanneer de mensen elkaar kennen, dan dat zij gewichtig met aktentassen in vliegtuigen stappen, maar de werkelijke mensen waarmee zij te maken hebben in feite niet eens meer zien. Ik blijf er bij dat dit laatste verwerpelijk is, zelfs wanneer de tassendragers voortdurend de mond vol hebben over onze "broeders en zusters, die lijden in...". Vult u zelf de plaats maar in. Op het ogenblik zijn zeer vele goedwillende mensen voortdurend bezig te spreken over noden en zaken die zij in feite niet kennen. Dit lijkt mij een weeldeverschijnsel.

Wanneer de economische ontwikkeling voldoende gebroken kan worden en men zo het de mensheid beheersend internationaal mechanisme, dat in zich geen menselijkheid meer kent, kapot kunt maken, zou je misschien ook bereiken, dat vele goedwillenden niet meer voortdurend spreken over hun broeders en zusters in de verte, maar eindelijk begrip gaan tonen voor de broeders en zusters die vlak naast hen wonen. Al te vaak wordt de belangstelling voor de noden elders tot een uitvlucht voor eigen falen. Indien je in Nederland spreekt over de woningnood, zo zul je vaak moeten horen, dat in verre landen mensen lijden die geheel geen woningen en bovendien niets te eten hebben. Dat is inderdaad waar.

Maar wat blijkt bij nadere beschouwing: De ellende veraf en de in verhouding kleine en zeker onvoldoende bijdragen die men tot leniging van hun noden geeft, worden gelijktijdig gebruikt als verontschuldiging, omdat men in eigen omgeving niet wenst te doen wat toch noodzakelijk is.

Ik vind het krankzinnig dat noodgebieden en onderontwikkelde landen moeten dienen als een soort dumpplaats voor overproductie. Men zegt: wij hebben medelijden met al die arme hongerlijdende kinderen in bv. India, Oost-Pakistan of elders. Wij hebben toch nog een partij melkpoeder staan, die met de beste wil van de wereld niet af te zetten is. Laat ons dus een royale geste maken, een collecte voor de hongerlijdende opzetten en middels de opbrengsten daarvan de armen verdrinken in ons melkpoeder.

Overdreven lijkt de hulpverlening vaak op het volgende: Er zijn negers in nood. Wij hebben nog een overvloed aan warme winterjassen, die toch uit de mode zijn. Laat ons die dan aan die arme negers sturen. Zij hebben er wel niet veel aan, maar zij zien dat wij hen niet vergeten en wij hebben de voldoening, tenminste iets gedaan te hebben. Ik weet wel, dat dit bitter en gemeen klinkt, wanneer je het zo stelt. Ik wil dan ook met nadruk stellen, dat degenen die die gelden met veel offers bijeenbrengen, niet beseffen hoe of mogelijk waarom de opbrengst juist voor melkpoeder of winterjassen wordt besteed. De gewone mensen begrijpen eenvoudig niet dat de graanzendingen, die de een of andere staat zo vriendelijk ter beschikking heeft gesteld, bestaan uit onverkoopbaar graan, dat alleen maar bergruimte in beslag nam. Dit klinkt niet vriendelijk, maar is een feit, voortkomende uit de bij u bestaande economische verhoudingen. Uw economie redeneert: wij hebben veel transistors over. Laten wij daarvan toestelletjes maken die wij aan de arme landen geven, dan zullen de regeringen van die landen bij ons tegen vette prijzen wel de nodige zenders bestellen. En om de kosten te bestrijden overweegt men dan ook zeker een nationale actie te voeren voor radio-onderwijs bij onderontwikkelde volkeren. Dan heeft men zelf niet zoveel kosten.

Ik geef onmiddellijk toe, dat ik, door eenzijdige voorbeelden uit de werkelijkheid te kiezen, uw economie meer dan nodig belachelijk maak. Maar de zaken die ik noemde, zijn feitelijk en zo gebeurd. Ik zal u een enkel geval verder uitwerken: In Nederland werd door christelijke groepen een grote actie gevoerd, om een zendingsradiostation in een Zuid-Amerikaans land op te richten, dat ook middels de radio de bevolking zou kunnen voorlichten en opvoeden. De voor de actie nodige ontvangtoestellen werden, zeer goedkoop, geleverd door een grote firma in het zuiden van het land. Uiteindelijk werden rond 3000 ontvangers bij dergelijke projecten uitgedeeld. Middels een missiegroep werd vervolgens het nodige zendmateriaal gekocht tegen de volle prijs min 5%. Nu nog betaalt men deze zenders af, waarbij over het uitstaande kapitaal een rente van 7% moet worden opgebracht.

Dergelijke dingen hebben te maken met een economie, waarin productie het belangrijkste is en afzet eerst daarna gezocht wordt voor het product, alsof de afzet iets van de tweede graad van belangrijkheid zou zijn, terwijl anderzijds soms te weinig wordt gemaakt om aan een werkelijke vraag te voldoen, daar hierdoor meer winstmogelijkheden bestaan. Is het een wonder dat wij in de geest meer zien in een opzet waarbij men maakt, wat werkelijk nodig is en desnoods, wanneer men eens iets teveel heeft gemaakt, dit aan de armere landen aanbiedt onder voorwaarde dat zij het zelf weg komen halen? Dus transportkosten voor rekening van ontvanger met dien verstande, dat particulieren, die dit wensen, natuurlijk voor het transport en de kosten daarvan zorg kunnen dragen, mits de inbezitname door vertegenwoordigers van het betrokken gebied zelf geschiedt.

Het wegvallen van een zo groot mogelijke productie en het daarvoor in de plaats komen van een productie die werkelijk op bestaande behoefte is gebaseerd, zou verder als voordeel met zich mee brengen, dat men zijn producten beter zou kunnen afwerken. Want de drang tot massale productie en steeds hogere omzet gaat gepaard met een toenemende vermindering van kwaliteit en een steeds slechter wordende afwerking.

Nu heeft men behoefte aan een productie van zoveel mogelijk geheel gelijke bankstellen, mogelijk met afwijkende stoffen bekleed, die dan dienen te staan in gelijke huizen waarin gelijkgeschakelde mensen erop gaan zitten om geestelijk gevoerd te worden middels dezelfde krant, hun geestelijke dromen ontlenende aan dezelfde kerk en kijkende naar hetzelfde tv. programma.

Wanneer die behoefte tot normalisering en een zo groot mogelijke productie van de baan is, kan eindelijk eens iets gemaakt worden wat werkelijk aan de behoeften van een mens beantwoordt. Dan hoeft men ook niet meer te overwegen hoe men zou kunnen komen tot een vering, die het zeker niet meer dan 3 jaren uithoudt, maar zou men alles zo goed mogelijk kunnen maken en afwerken, wat een hele besparing aan research zou betekenen. Men zal terug moeten keren - hoe vreemd dit in uw overbevolkte wereld misschien moge klinken - naar een meer op de eenling gerichte productie. Men dient terug te keren van de overdaad, die in vele gebieden en bij vele klassen op het ogenblik bestaat en als kostbaar economisch goed in stand wordt gehouden, naar een wat grotere eenvoud. Kortom: de economie zou gericht moeten zijn op het welzijn van de samenleving en niet slechts op een zo groot mogelijke productiviteit met zoveel mogelijk - mogelijk overbodig - werk voor zoveel mogelijk mensen.

De wijze, waarop de Grote Raad verschillende stoffelijke instellingen en tendensen beoordeelt, zou ongetwijfeld protest uitlokken bij vele instanties, zelfs bij de zich zeer christelijk achtende instanties. Letterlijk heeft men gesteld: het is belangrijk, de onderontwikkelde landen binnen zo kort mogelijke tijd een redelijke mate van algemene welvaart te geven. Eerst daar, waar voldoende welvaart heerst, is het mogelijk de gewoonte zijn aanzien te ontlenen aan kindertal, snel te doen verdwijnen en hiermee de overbevolking te doen afnemen. Hierbij wordt gesteld, dat de bevolking van deze wereld in meerderheid en in toenemende mate steeds minder veerkracht bezit, steeds minder lichamelijk en geestelijk in staat is om een werkelijk menswaardige en ook vanuit geestelijk standpunt bevredigende leefwijze tot stand te brengen. Men is daarom van plan, met alle middelen, een te sterke groei van de wereldbevolking in komende jaren af te remmen. Volgens de Raad is er geen behoefte aan steeds toenemende aantallen mensen, waarin steeds lagere geesten kunnen incarneren, zo min als er volgens hen behoefte zou moeten zijn aan steeds meer abortusklinieken. Nodig is een natuurlijk evenwicht.

Men stelde, dat natuurlijke evenwichten in steeds toenemende mate onmogelijk worden gemaakt door systemen van leven en denken, die niets meer te maken hebben met werkelijke menselijkheid. Voorbeeld: Een stad kan wel degelijk een bepaalde vorm van levensgemeenschap zijn. Op het ogenblik dat men echter die stad gaat zien als een middel om bepaalde voorzieningen tot stand te brengen en alleen van dit standpunt uit gaat redeneren, zal men de gemeenschap, die de stad dient te zijn, kapotmaken om daarvoor in de plaats een mooi uiterlijk zonder ziel te doen ontstaan. Het is onplezierig, wanneer een mens voor bepaalde noodzaken aangewezen is op een klein huisje in de tuin met een hartje in de deur. Maar ben je nu werkelijk beter af, wanneer je veelkleurig porseleinen sanitair binnenshuis hebt staan, maar geen mogelijkheid meer vindt om even ontspannen alleen te zijn, te spelen, jezelf te zijn? Het is prettig, dat er kunstbloemen zijn. Zij zijn vaak mooi en kleurig. Maar wanneer die kunstbloemen nu in de plaats moeten komen van bloeiende levende planten, is dat werkelijk ook zo goed niet. Het is vervelend, dat zoveel auto's moeilijk of niet kunnen parkeren, het is niet leuk, dat zoveel grote firma's en instanties nog steeds in kantoren moeten huizen, die volgens hen tekortschieten in aanzien. Maar is het niet belangrijker dat er voldoende groen blijft, dan dat er grote parkeerterreinen en kantoren komen?

Ik wil aannemen dat in een menselijke maatschappij enig standverschil onvermijdelijk is. Maar zou het niet beter zijn, wanneer de stand van een mens bepaald werd door zijn belangrijkheid voor de gemeenschap en niet door het feit van geboorte, bezit of zelfs de soort werk die men verricht? Zéker, uw wereld begint langzaam te ontgroeien aan de dictatuur van het witte boord. Maar naar ik vrees alleen, om gebonden te worden door de dictatuur van het hawaiï-shirt. Men spreekt over een revolutie, waarbij steeds meer invloed in de handen komt van stoere werkers in ketelpakken, echte werkers met vereelde handen. Maar op het niveau waar werkelijke beslissingen vallen, is ook de vertegenwoordiger van de arbeider, iemand in executive suit met gemanicuurde handen.

Hoogstens blijkt dat men van manana-shirts e.d. tijdens besprekingen afziet, omdat dit de arbeiders onwaardig zou zijn, zodat die modieuze onzin tijdens deze gelegenheden voorbehouden lijkt te zijn aan werkgevers. Wat natuurlijk weer erg hatelijk gezegd is.

Wij zijn ervan overtuigd dat:

a. Rang en standsverschillen moeten wegvallen, en daarvoor in de plaats een erkenning van door eenieder constateerbare prestaties van belang moet treden.

b. Wij zijn van mening, dat gemeenschappelijke voorzieningen die ten doel hebben de eigen fouten van de mensen goed te maken, slechts als gevolg een steeds grotere onverantwoordelijkheid bij steeds meer mensen, en zo een steeds toenemende reeks fouten ten gevolge hebben.

c. Dientengevolge menen wij, dat overheidsvoorzieningen zo snel mogelijk beperkt dienen te worden tot het hoogstnoodzakelijke, zoals gezondheidszorg. Wij menen dat in een gezonde maatschappij eenieder zelf zoveel mogelijk risico's zelf zal dienen te dragen, het risico bestraft te worden voor daden die aan afwijkingen te wijten zijn, inbegrepen.

d. Wij zijn ervan overtuigd, dat het merendeel van de bestedingen op deze wereld onoverlegd geschiedt, dan wel voor in wezen onnutte zaken bestemd is. Dat geldt hierbij verspeeld wordt, is niet zo belangrijk, maar wij vinden het zonde en jammer, dat menselijke werkkraft, denkkraft en scheppende vermogens worden misbruikt voor onbelangrijke, of zelfs voor de mensheid uiteindelijk desastreuze doeleinden, zodat dit alles ontnomen wordt aan de vooruitgang van een mensheid, die toch moet leren hoe haar problemen op te lossen.

e. Wij zijn er bv. van overtuigd, dat bankroet van de banken sléchts voor de bankiers werkelijk te betreuren zou zijn. Volgens ons is de huidige geldhandel in wezen een windhandel, waarbij imaginaire middelen worden uitgezet tegen zeer reële contraprestaties, wat o.i. onjuist is.

f. Ik meen dat de besparingen van de burger, waarop men zozeer de nadruk pleegt te leggen, slechts zin hebben, wanneer zij kunnen voeren tot een zo snel mogelijk aanschaffen van begeerde goederen of diensten. Ik meen, dat besparingen in geld in feite de toestand slechts verslechteren, daar zij de regeringen en anderen de mogelijkheid verschaffen de nodige middelen voor excessieve of overbodige uitgaven te lenen, zonder dat hierdoor voor eenieder kenbaar en onmiddellijk een ontwaarding ontstaat. Zoals ik het dwaas vind, dat men tegen een gedwongen lage rente aan instanties moet lenen, zodat men, om de winst niet geheel te derven, hogere eisen stelt voor persoonlijke leningen, die vaak voor veel urgenter zaken nodig zijn.

g. Ik ben van mening, dat er in uw wereld te veel gerekend wordt en te weinig gedacht. Ik meen dat een economie die werkelijk gebaseerd is op een door eenieder persoonlijk verwerven van en tot stand brengen van de door hem gevoelde noodzakelijkheden veel beter zal kunnen functioneren, dan het huidige stelsel.

Wij zijn er in de geest van overtuigd, dat de wereld op de wijze die zij nu gebruikt, geen 100 jaren meer zonder grote schade verder zal kunnen draaien. Na die periode zal mensheid en menselijkheid ten gronde zijn gegaan aan het nu algemeen als onvermijdelijk geziene keurslijf van economische noodzaken en z.g. sociale maatregelen. Wij zullen daarom, zoals in de Grote Raad tot uiting kwam, alles moeten doen om een langer voortbestaan van de huidige omstandigheden tegen te gaan. Ik weet dat velen het, althans gedeeltelijk, met deze stellingen en opmerkingen eens zullen zijn, maar vraag mij af, of dit een werkelijk verheugend verschijnsel mag worden genoemd. Want zodra eigen belang in het geding komt, is de goedkeuring opeens verdwenen. En zelfs, wanneer men het eens blijft, ziet men meestal de oplossingen in een volgens ons niet juist vlak. Men is er bv. wel met ons van overtuigd dat veel wegverkeer in feite overbodig is. Maar men wil dit dan bestrijden door de wagens duurder te maken en hoge lasten te heffen.

Zo reageert op dit ogenblik zelfs uw overheid. Het zal mij niet verbazen, wanneer u na enkele jaren uw geliefde 'blik' belast ziet met honderden guldens rijrecht, terwijl de mogelijkheid openbaar te parkeren waarschijnlijk rond f1200.- per jaar zal gaan kosten. Op deze wijze, zo meent men, is het mogelijk een groot deel van het niet noodzakelijke verkeer te onderdrukken. Maar wat blijft, is dan bij velen een steeds grotere honger naar toch een eigen auto.

Een oplossing, die eenvoudiger is: De staat moet alle artikelen van de verkeersreglementen volledig handhaven, zonder mogelijke ontheffingen bij zware en voortdurende controle. Dit zou niet slechts het verkeer eveneens in omvang beperken, maar ook een tegenzin tegen het verkeer doen ontstaan. Persoonlijk zou ik bovendien een stel kraakinstallaties door het land doen gaan en elk voertuig, dat gevaar op de weg vormt door gebreken, die niet binnen een uur te verhelpen zijn, eenvoudig kraken. Maar dit zou volgens de huidige normen een aantasting van bezitsrechten zijn. En voor veel mensen zou het bitter zijn, dat besef ik zeer goed. Aan de andere kant worden zoveel bezitsrechten tegenwoordig geschonden in naam van het algemeen belang en bovendien zou men op deze wijze veel gevaar van de weg weren en mede bereiken, dat de mensen er niet meer zoveel voor voelen in een eigen wagentje te rijden. Zo zou op de wegen en in de steden de plaats ontstaan voor degenen, die wel moeten rijden.

Ik zou afdoende maatregelen willen zien in de plaats van lapmiddelen. Ook op ander gebied. Nu komen vele firma's elke maand weer met een andere reclameaanbieding van hun product. Ik zou zeggen: u kunt een reclameaanbieding doen, mits u deze voor een tijd van 6 maanden handhaaft - verandering van wereldmarktprijs voorbehouden. De koper zou weten, waar hij aan toe is en de vergelijkbaarheid van prijzen en kwaliteiten wordt ook voor de leek weer mogelijk. Vele firma's gaan over op een andere merknaam, wanneer zij een verandering in prijs of kwaliteit willen versluieren en toch van hun vroegere reclame voordeel willen trekken. Ik zou zeggen: u betaalt voor elke merknaam die u beschermd wilt voeren een betrekkelijk hoog bedrag. Wil dezelfde firma haar producten ook onder een andere naam voeren, terwijl er geen verschil van betekenis is in samenstelling, zo mag zij dit doen, mits zij eerst een ton neertelt voor dit voorrecht. Men zou zelfs dan eerst het nieuwe merk op de markt mogen brengen, nadat de gehele procedure voltooid is. Dit houdt prijs en merkvervalsing tegen. Tenslotte zal op elk etiket moeten worden aangegeven en wel duidelijk leesbaar en in voor eenieder begrijpelijke taal, wat de inhoud is en de samenstelling. Want m.i. heeft de koper recht te weten, wat hij werkelijk koopt. U beschouwt deze voorbeelden en verdere opmerkingen mogelijk als een wat spottende benadering van uw maatschappij. Toch is dit meer: ik geef schetsmatig middelen en wegen aan, waardoor uw samenleving weer kan worden tot wat zij, volgens mij, zou moeten zijn: geen exploitatiesysteem, maar een samenwerken en leven van mensen. Want zoals het nu gaat, wordt de lust tot exploitatie zo groot, dat alle menselijkheid teloor dreigt te gaan en geen menswaardigheid meer in het kader van de exploitatiezucht een rol schijnt te mogen spelen.

U vindt misschien de opmerking, dat de maatschappij door exploitatiezucht ten onder dreigt te gaan, niet juist of niet actueel. Laat ons daarom nog even nagaan, wat er in de laatste maanden gebeurd is tegen alle gemeenschappelijk nut en belang in. Er is een nieuwe fabriek geopend in een gebied, dat dicht bevolkt is. Zij maakt naast zwavelzuren nog andere producten die gevaarlijk zijn. Een andere fabriek begint een exploitatie, waarbij een van de fasen naar het eindproduct bestaat uit fosgeen, mosterdgas. Dit was eens een gevaarlijk strijdgas. Voor het eigen land is dit alles niet nodig. Er wordt gewerkt met buitenlands kapitaal, de producten zijn voor andere landen bestemd. De werkgelegenheid die zo wordt geboden, is zeer gering - nog geen 50 arbeidsplaatsen. In een omgeving, waar zich vele dergelijke fabrieken bevinden, vonden in de laatste 6 maanden 3 explosies plaats, waarvan er twee mensenlevens hebben geëist; 14 kleinere branden kwamen voor, die onmiddellijk geblust konden worden, 4 explosies met grote schade haalden zelfs de kranten. Daarnaast zijn zeven mengfouten voorgekomen, waardoor groot gevaar had kunnen ontstaan, indien zij niet tijdig waren ontdekt. In een geval werd door dumpen van de reeds gemengde stof aanmerkelijke luchtvervuiling veroorzaakt. Verder traden in deze omgeving binnen de laatste 6 maanden 417 technische defecten op, waarbij vele die bij een niet tijdig ontdekken daarvan rampzalige gevolgen voor bedrijf en omgeving gehad zouden kunnen hebben.

Het lijkt mij, dat je beter dan in deze buurt, vlak bij de werkende Etna kunt wonen. Dan weet je in ieder geval, welk gevaar je bedreigt en helpt men je weg te trekken, voor het te laat is.

Men spreekt over dit alles niet graag, daar de bedrijven van 'groot economisch nut' zijn. Maar dat betekent hoofdzakelijk: men levert belastingen op en verschaft voordelen aan de geldhandel. Want de Nederlandse arbeiders, in het geheel werkzaam in deze omgeving in vaste dienst, is minder dan 1500. Er zijn enkele zeer gevaarlijke installaties, die in een 24uurs dienst draaien met niet meer dan 20 man Nederlands personeel. Volgens mij zou men er beter vanuit kunnen gaan, dat het merendeel van de onveilige producten, die worden gemaakt en vervoerd, door andere, veiliger producten zouden kunnen worden vervangen - wat wel iets meer zou kosten en soms zou betekenen, dat men bij bepaalde productieprocessen van andermans patenten gebruik zou moeten maken - zo vraag ik mij af, waarom men zo graag dergelijke fabrieken plaats verschaft. Dit alles over een gebied in Nederland.

Elders noteren wij in de laatste 6 maanden 18 ongelukken, waarbij zeer schadelijke gassen zijn vrijgekomen. Bij 6 ongevallen werden vele mensen getroffen, in een enkel geval meerdere honderden mensen. Ik reken hierbij niet alleen de doden, maar ook gewonden, mensen met ernstige vergiftigingsverschijnselen enz. In al die gevallen zou de uitwerking veel erger kunnen zijn, wanneer de krachten van de natuur niet tot ingrijpen gebracht waren. Bij tegenwerking door natuurkrachten, of zelfs maar hun niet ingrijpen, is een aantal slachtoffers van over de 100.000 personen bij deze ongelukken niet denkbeeldig. In de laatste 6 maanden zijn zoveel chemisch gevaarlijke en radioactief gevaarlijke stoffen in de wereldzeeën geworpen dat, indien dezen binnen 10 jaren vrij zouden komen, een algehele ontvolking van een groot deel van de wereldzeeën voor duizenden jaren onvermijdelijk zou worden. Dit zal wel niet gebeuren, maar men neemt het risico, alles in naam van de economie en de noodzakelijke winsten. Dergelijke dingen gebeuren in toenemende mate en dit alles in naam van de economische groei, de menselijke vooruitgang en de handhaving van de welvaart van rond 1/6 van de wereldbevolking.

Indien u deze feiten al had kunnen weten, zou u ze waarschijnlijk hebben moeten verzamelen uit vele kleine zinnen in vele verschillende dagbladen. Maar ik verzeker u, dat de gegeven getallen en feiten juist zijn. U zult met mij eens zijn, dat dit toch wel al te gek wordt. Andere feiten: men heeft ontdekt dat de schoonheid van Venetië niet door het water zelf wordt bedreigd, maar vooral door stoffen die in het water zijn geloosd. Hierdoor vindt een steeds snellere aantasting plaats van stenen en houten fundamenteën. Bij een badplaats werden gevallen van o.m. tyfus geconstateerd. Oorzaak: het water van de Middellandse zee, dat door lozingen tot een brij is geworden, die misschien nog dienen kan als voedingsbodem bij bepaalde experimenten in een laboratorium, maar die voor menselijk gebruik werkelijk gevaarlijk wordt. Een andere badplaats wordt opgeschrikt door een giftige gaswolk. Een dorp in Mexico wordt ontruimd, nadat omvallende transporttanks met chemicaliën dreigen de gehele omgeving uit te roeien. Zo kan ik nog wel even doorgaan over dingen, die alleen de laatste 6 maanden hebben plaats gehad, maar ik stop er mee. Mijn betoog zou anders te somber worden.

Wel wil ik u herinneren aan een groot aantal bomen, dat gevallen is omdat bv. aardgas of uitvloeiingen van bv. benzine e.d. de grond vergiftigden, terwijl nog meer bomen werden geveld voor wegebouw, bouw van kantoren enz. Realiseer u, dat de boom een van de belangrijkste planten voor de mens is, omdat hij een betrekkelijk grote omzettingmogelijkheid heeft en zo uw lucht van zuurstof blijft voorzien. Realiseer u, dat zonder de omzettingsprocessen van de planten vele dieren en ook mensen niet op de aarde zouden kunnen leven.

Juist in de steenwoestijnen, die men steden pleegt te noemen, is groen, zijn bomen meer dan ooit noodzakelijk om de mens althans een enigszins bruikbare ademlucht te geven. Vraag u af, of het opofferen van groen aan andere belangen, juist in de steden, dan wel redelijk te achten is. En indien u meent, dat dit laatste toch werkelijk niets met economie te maken heeft, breng ik u in herinnering, dat elke maal weer, wanneer het leefbaar makende groen wordt vernietigd, men als argument spreekt over de "economische noodzaak hiertoe".

Economische noodzaak zegt men ook, wanneer er weer een fabriek komt in een dichtbevolkt gebied die zeer gevaarlijke producten maakt; wanneer men water loost dat giftig is en zo de plantengroei zowel als het dierenleven in binnenwateren doodt. Dit, terwijl het merendeel van die dodelijke stoffen middels een duurder proces geheel zouden kunnen worden verwijderd en op andere wijze onschadelijk gemaakt.

Is het niet uw economie, die mede aansprakelijk kan worden gesteld voor de vergiftiging van uw milieu? Is het niet uw economische drijfveer, die de landbouw er toe brengt te spuiten met stoffen, waaraan duizenden vogels ten gronde gaan en het eindproduct minder gezond wordt, dit terwijl de overproductie ertoe voert, dat het merendeel van de zo gewonnen producten wordt doorgedraaid en vernietigd? Ook dergelijke dingen zijn deel van uw economische opzet.

Het is mede hierom dat wij menen, dat het hoogste tijd is, dat aan een dergelijke opzet een einde komt. Er zal dan ook een economische revolutie ontstaan, niet door mensen, maar middels opgedwongen omstandigheden, waarvoor men zelf vaak mee aansprakelijk is. Er komt een ommekeer. Dan zal de mens moeten leren zich weer in zijn wereld te bewegen met begrip voor de gevolgen van zijn daden, met een gevoel voor zijn aansprakelijkheden, met werkelijk inzicht in het al dan niet menselijk belangrijk zijn van vele dingen. Openheid zal dan geen leuze meer zijn, maar een noodzaak, een eis van het gehele bestaan.

Er zullen in verband met de vele economische noodzaken en drijfveren in de komende 7 à 8 maanden heel wat ongelukken gebeuren. Vele vreemde gebeurtenissen zullen ook het nieuws halen, zoals geheimzinnige explosies en verkeerswegen die lange tijd gesloten moeten blijven, omdat bij een ongeval gevaarlijke producten zijn uitgevloeid. U zult horen over binnenwateren, die binnen enkele uren een stinkende brij worden, waarin dode waterdieren en planten drijven, omdat men ergens per ongeluk een verkeerd product loosde. U zult horen van drinkwatervoorzieningen, die in gevaar komen door te grote verontreiniging van rivieren en zelfs van grondwater. Ik noem maar enkele dingen, er zijn er meer.

U zult hiervan in Nederland niet zo heel veel last hebben. Maar ga eens na, wat op dit gebied elders gebeurt. U zult dan de economische moeilijkheden niet meer zo betreuenswaardig vinden, maar beseffen, dat juist hierdoor nieuwe en belangrijke mogelijkheden voor een gezonder menselijk bestaan gewonnen worden. Begrijp dat juist in een welvaartsneergang steeds meer mensen open zullen staan voor het besef, dat mensen uiteindelijk boven winsten en machines dienen te gaan. Dit is het einde van deze reeks van voor u niet altijd even prettige commentaren.

Heeft u iets te zeggen?

Reactie: Uw betoog is somber. Zou iemand in de toestand wijziging willen brengen, dan zou men onmiddellijk overal horen, dat dit dictatuur wordt, fascistisch is, ondemocratisch.
Antwoord: Democraten zijn de meest fascistische mensen, die ik ken. Want een democraat is iemand, die stelt, dat je volgens de wil van het volk dient te regeren en vervolgens stelt, dat alleen hij waarlijk de wil van dat volk vertegenwoordigt.

In de praktijk kunnen wij dan ook stellen, dat op dit ogenblik in uw wereld geen werkelijke democratie meer bestaat. Er gebeurt zoveel op ondemocratische wijze ten behoeve van enkelen. Laat men het nu eens ten behoeve van velen doen. Bovendien, ik interesseer mij meer voor het geestelijk voedsel van de mens dan voor zijn geestelijke stoelgang. En deze laatste noemt men vaak politiek. En wanneer er hard wordt geschreeuwd tegen de dictatuur, dan moet u maar denken: wie het hardste schreeuwt is degene die in wezen zelf graag dictator zou willen zijn. Zoals degenen die zich het meest verzetten tegen de beperkingen van vrijheid, die anderen hen opleggen, en proteststeren, degenen zijn, die de vrijheid van anderen het minste respecteren. Trouwens, die kreten verdwijnen snel genoeg, wanneer men beseft van de acties in feite voordeel te hebben. Behalve degenen, die in de politiek zijn.

Maar als ik mijn oordeel mag geven: het merendeel van degenen die zich druk met politiek bezighouden, is niet geheel geestelijk gezond. Deze mensen hebben een Geltungsdrang, waaraan zij bereid zijn alles op te offeren. Als er een nieuw kabinet wordt gevormd, zult u zien, dat men zelfs zijn partijprogramma aan deze drang naar macht en aanzien gaarne opoffert.

Vraag: Is de overbevolking niet de oorzaak van al die ellende?

Antwoord: Ik meen eerder, dat de overbevolking het resultaat is van de menselijke ellende, die voortkwam uit het menselijk besef, dat hij zijn milieu kon beheersen, waarna hij deze beheersing tot het doel van al zijn bestrevingen maakte.

Vraag: Is bij uw oplossing voor het autoprobleem het niet de kleine man weer die de lasten moet dragen?

Antwoord: Volgens mij niet, tenzij men statusstreven als werkelijk belangrijk voor de kleine man wil zien. Ik meen, dat je rationeel moet denken. Wanneer je met grotere snelheid en zekerheid op hetzelfde oppervlak meer mensen met openbaar verkeer kunt verplaatsen dan met eigen voertuigen, acht ik die eigen voertuigen een overbodige luxe. Juist de kleine man zal hiervoor trouwens meer offers moeten brengen dan, gezien zijn inkomen en verplichtingen in feite aanvaardbaar is. Ook nu. Ik heb niets tegen luxe op zich. Maar ik zal er tegen protesteren op het ogenblik, dat er ruimtegebrek is en men aan deze luxe voor de werkelijke levensbehoeften noodzakelijke werkkraft en ruimte gaat opofferen.

Het wordt nu echter hoogste tijd voor de pauze. Wanneer u ooit nog eens kennisneemt van de inhoud van mijn betoog, let dan niet te zeer op de aanvallen, die ik heb gedaan, maar geef uw aandacht ook aan de redelijkheid die in dit alles toch verborgen is. En laat u niet al te veel beïnvloeden door de sombere geluiden die ik heb laten horen, want het feit dat ik dit kan laten horen en gehoor vindt, is op zich reeds een reden tot optimisme. Eerst wanneer men constatering als de mijne zou gaan verbieden, hebt u m.i. werkelijke redenen voor een vrees voor de toekomst.

Goedenavond.

ESOTERIE

Goedenavond, vrienden.

Na een dergelijke reeks van scherpe opmerkingen en vaagheden, zal ik mijn heil maar zoeken in de meer verhalende vorm.

Er was dan eens een fabrikant van liften en roltrappen, die zozeer aan zijn bedrijf was gehecht, dat hij ook na zijn dood nog enige tijd aardgebonden was. Uiteindelijk besloot hij in zijn vak te blijven en bouwde roltrappen naar de hemel. Maar ja, daar viel er onderweg toch wel heel veel af. Nu heeft hij ze afgebroken en naar de hel doen lopen. Want daar geeft het niet of er eens iemand afvalt: men komt toch snel ter plaatse.

Er zijn heel wat mensen die zoals deze geest, het aardse denken en leven niet zonder meer los kunnen laten. Zij hebben bv. een kerkgemeente geleid en wanneer zij overgaan, willen zij nog steeds een kerk leiden. Daaronder lijden zij dan tot zij voldoende stommelingen vinden om tussen de aarde en de sferen een kerkje te vormen, dat zij weer kunnen leiden. Anderen zijn zozeer gebonden aan hun politieke denkbeelden, dat zij proberen in de sferen politieke partijen te stichten. Maar hun ijver verflauwt meestal snel nadat zij hebben ontdekt, dat er bij ons geen Kamerzetels of plaatsen in het kabinet te vinden zijn. Want mensen kunnen nogal hangen aan aardse tradities. Wanneer je overgaat, sta je in een geheel nieuw leven en een geheel andere wereld. Het is moeilijk de verschillen te beseffen, en te beseffen dat appelbomen geprojecteerde beelden zijn, waarvan je geen appels kunt plukken zonder dat die onmiddellijk en op dezelfde plaats opnieuw ontstaan.

Nog moeilijker is het voor hen meestal te begrijpen, dat je in de sferen niets kunt betekenen, wanneer je dit niet eerst werkelijk bent. Voor velen die overgaan, is juist dit wel een heel erg teleurstellende ervaring. De wereld in de geest betekent eenvoudig: bestaan zonder dat er nog een mogelijkheid tot camouflage aanwezig is. Dit zal m.i. wel een van de voornaamste redenen zijn voor mensen om naar de wereld terug te willen en zich daaraan gebonden te achten.

Ik wil niet zeggen dat dit laatste altijd uit een geheel negatief standpunt gebeurt. Ik ken mensen die overgaan en nog zo intens bezig zijn met bepaalde stoffelijke problemen, dat zij deze met alle geweld zelf op willen lossen. Het gevolg is dat anderen die op aarde nu met de oplossing bezig zijn, vaak gehinderd worden door een eigenwijze geest, die niet schijnt te beseffen dat er ook andere wijzen van denken mogelijk zijn. Soms maken deze geesten zelfs zichzelf en anderen tijdelijk ongelukkig, omdat zij zich geroepen voelen een soort geestelijke sabotage te plegen tegen alle veranderingen in hun wereld plannen, en de voor hen op aarde eens normale omstandigheden. Maar dat gaat voorbij. U moet wel begrijpen dat het voor de geest meestal ook niet bepaald leuk is. Stel dat je je vrouw altijd als een soort voor eeuwig verworven monopolie hebt beschouwd en nu, na je dood, moet constateren dat zij nog wel eens aan een ander een oogje wil wagen. Nog pijnlijker is het, wanneer je trots bent geweest op het vrouwelijke schoon, dat het jouwe was en kort na je dood moet horen: Het is toch wel een voordeel ook, want nu hoef ik niet elke morgen reeds vroeg al die knellende dingen aan te trekken.

Op vele entiteiten werkt een soortgelijke ervaring frustrerend. En het gevolg van dergelijke frustraties is in onze werelden bijna altijd weer een je tijdelijk terugtrekken in het duister. Er zijn mensen die beweren dat het duister zelfstandig bestaat. Maar ik meen dat je het eerst als bestaand moet erkennen, voor het in je geestelijk bestaan een werkelijke rol kan gaan spelen. En volgens mij zal een geest het duister eerst als werkelijk en voor hem bestaand erkennen, wanneer hij de moed niet meer heeft het Licht te aanschouwen. En het Licht betekent: de waarheid, ook omtrent jezelf en je eigen belangrijkheden. Het kan pijnlijk zijn de werkelijkheid omtrent jezelf te moeten aanvaarden.

Er was, lang geleden eens een paus. Hij had vele zendbrieven geschreven, veel gedaan voor de verbreiding des geloofs, zodat op zijn instigatie tenminste 10.000 hardnekkige heidenen waren afgeslacht. Toen hij bij de hemelpoort aankwam, verwachtte hij dan ook plechtig te worden ingehaald. Het viel hem dan ook sterk tegen, dat alleen Petrus, zijn eerste voorganger, de enige was die van zijn aankomst notitie nam. En toen deze stelde dat hij eerst eens na moest gaan wat de bewaerengelen omtrent deze paus in de cartotheek zoal hadden opgetekend, werd hij bijna boos. Hij probeerde - Petrus was uiteindelijk een collega - nog even op de toon van 'jongens onder elkaar' duidelijk te maken, dat zij die gestreden hebben voor het aanzien en het behoud van het geloof, toch niet hoeven te wachten tot het oordeel van ondergeschikten bekend was geworden.

Petrus gaf geen kamp. Toen de hemelse telex begon te ratelen, werd echter duidelijk dat deze urbane paus te mundaan had geleefd om onmiddellijke toelating in de hemel te verdienen. Petrus, sprak toen deze paus, zoiets is ondenkbaar. Stel je eens voor wat alle atheïsten en heidenen zullen zeggen, wanneer zij mij, dé vertegenwoordiger van het christendom op aarde, binnenzien komen in een vagevuur of in een hel. Je hebt wel gelijk, vond Petrus, zoiets is geen goede reclame voor de zaak. Hij dacht even na en wees op een klein gaatje vlak naast de hemelpoort, een soort muizengaatje. Als je nu je waardigheid eens even op zij kunt zetten, en je jezelf zo klein kunt maken dat je door dit muizengaatje kunt kruipen, ben je in de hemel. Daar je jezelf zo klein hebt gemaakt zal niemand dan nog verantwoording voor je menselijke hoogmoed vragen. De paus keek even en blies zich van louter toorn zo op, dat hij niet alleen niet door het muizengat kwam, maar zelfs niet meer door de hemelpoort had kunnen komen. Met een lichte explosie vertrok hij vervolgens naar beneden, waar zijn komst de duivel de uitvinding van de eerste straaljager suggereerde.

Het lijkt misschien een anti-katholiek verhaal. Maar ik had voor de paus evengoed Nixon kunnen noemen, die ook binnen niet al te lange tijd zal trachten als redder der mensheid de sferen binnen te marcheren en evenzeer na een lange tocht door de menigte van slachtoffers wel een muizengaatje zal kunnen aantreffen, waardoor hij toch de Lichtende werkelijkheid kan betreden.

Want voor wie geldt deze gelijkenis eigenlijk niét? Ik wil alleen maar duidelijk maken dat een mens in de sferen nooit zo groot, zo wijs of zo heilig blijkt te zijn, als hij zelf op aarde meende te zijn. Het is pijnlijk met de feiten geconfronteerd te worden en te moeten constateren dat zelfs de nederigheid waarop je je beroemde, niets anders dan een vorm van hoogmoed blijkt te zijn.

Het belangrijkste in een aanvaarden van de geestelijke werelden is echter wel de liefde. Maar dan de ware liefde. De werkelijke liefde is gebaseerd op zelfverloochening. Wie bij ons komt, zal afstand moeten doen van vele illusies en heel wat vermeende rechten. Je moet dan de werkelijkheid kunnen aanvaarden. Dat kan alleen wanneer je een onzelfzuchtige liefde kende, waardoor je dienstbaarheid aan het beminde belangrijker is dan het verlies van enkele illusies.

Wie heeft geleerd lief te hebben zonder eisen te stellen of rechten te veronderstellen, gelukkig het beminde te kunnen dienen, bezit een van de meest kostbare dingen die er in alle tijden zijn ontstaan, iets, wat in alle sferen zijn waarde en betekenis zal behouden.

Goedenavond, vrienden.

(aanmerkelijk verkort)

21 mei 1971

IN VERBAND MET HET PINKSTERFEEST ZAL HET EERSTE VERSLAG IN JUNI NIET TIJDIG KUNNEN VERSCHIJNEN!!!

Wij vragen hiervoor uw begrip. U gelieve bij niet tijdige ontvangst dus enig geduld te oefenen.